

FEDERALE ADVIESRAAD VOOR OUDEREN

Advies 2015/11

De Federale Adviesraad voor Ouderen, opgericht krachtens de wet van 8 maart 2007 tot oprichting van een Federale Adviesraad voor Ouderen en waarvan de leden benoemd zijn bij het koninklijk besluit van 13 november 2012 houdende benoeming van de leden van de Federale Adviesraad voor Ouderen, heeft tot taak om op eigen initiatief, op verzoek van de federale regering of op verzoek van een Wetgevende Kamer advies uit te brengen over de tot de bevoegdheid van de federale overheid behorende aangelegenheden met betrekking tot de pensioenen, de gelijkheid van kansen, de sociale integratie en de bestrijding van de kansarmoede, de toegankelijkheid tot de gezondheidszorg en de mobiliteit.

Met toepassing van artikel 3 §3,1° van voormelde wet van 8 maart 2007 brengt de Federale Adviesraad voor Ouderen volgend advies uit:

ADVIES VAN DE FEDERALE ADVIESRAAD VOOR OUDEREN MET BETREKKING TOT DE ERKENNING VAN DE MANTELZORGER

SITUERING VAN HET ADVIES

De wet van 12 mei 2014 (BS 6 juni 2014) betreffende de erkenning van de mantelzorg die een persoon met een grote zorgbehoefte bijstaat, heeft tot doel het kader te scheppen waarbinnen aan bepaalde mantelzorgers een officiële erkenning kan worden toegekend. Om het identificeren en erkennen van mantelzorgers mogelijk te maken heeft de wet voorzien dat een aantal elementen bij Koninklijk besluit moeten worden vastgelegd.

De minister van Sociale Zaken mevrouw DE BLOCK heeft op 6 oktober 2015 de Federale Adviesraad voor Ouderen uitgenodigd zich uit te spreken over het voorstel van uitvoeringsbesluit. Zij heeft tegelijkertijd het advies gevraagd met betrekking tot een voorafgaande wijziging aan de wet van 12 mei 2014.

Na voorbereiding in een gezamenlijke vergadering van de Commissie Toegang tot de gezondheidszorg en de Commissie Maatschappelijke integratie en armoedebestrijding werd op 27 oktober 2015 het volgend advies uitgebracht door de plenaire vergadering van de Federale Adviesraad voor Ouderen.

De Raad verwijst eveneens naar het eerder uitgebrachte advies 2013/1 met betrekking tot de erkenning van de mantelzorg, alsook naar advies 2014/2 inzake een geïntegreerde visie op de zorg voor chronisch zieken in België waar in punt 10 aandacht gevraagd wordt voor de rol van de mantelzorg.

ADVIES

ALGEMEEN

1. De Raad bevestigt voorstander te zijn van een versterking van het sociaal weefsel en de sociale samenhang met daarin een prominente rol voor de mantelzorg, maar weigert mee te stappen in het verhaal van de grotere nood aan informele zorg indien deze beleidsoptie enkel zou aangestuurd worden vanuit budgettaire overwegingen. De erkenning van de mantelzorgers en eventuele begeleidende voordelen mogen geenszins gebruikt worden om het gebrek aan aangepaste structuren zorg en voorzieningen te rechtvaardigen. Beiden zijn essentieel, maar aanvullend in de zorg.

2. De Raad vindt het belangrijk en zelfs noodzakelijk dat de omvangrijke groep van personen, die zich als mantelzorger belangloos inzetten voor hun naaste, voldoende waardering en ondersteuning krijgen van de overheid.

3. De Raad herinnert eraan dat de opdrachten moeten worden uitgeoefend in nauw overleg met de professionele omkadering (cfr. Advies 2013/1 "Bijstand en hulp verlenen binnen een niet-beroepshalve finaliteit en in samenwerking met minstens 1 professionele hulpverlener").

A. HET VOORSTEL VAN WETSONTWERP

1. De Raad kan volledig instemmen met het voorstel om in artikel 2,5° van de wet van 12 mei 2014 elke verwijzing naar "pathologieën", te schrappen.

In het advies 2013/1 van 25 juni 2013 had de Raad trouwens reeds gewezen op het feit dat zware zorgbehoefendheid, zeker voor wat de ouderen betreft, op zichzelf niet als een ziekte te omschrijven is en dus niet altijd kan gekoppeld worden aan een strikte en chronische medische pathologie.

2. In het advies 2013/1 heeft de Raad ervoor gepleit om geen onderscheid te maken tussen de thuisverblijvende persoon en diegene die in een verzorgingsinstelling is opgenomen.

In de wet werd echter bepaald dat de erkenning een einde neemt bij permanente opname in een dienst voor dag- of nachtopvang. Aangezien de notie "permanente opname" onvoldoende nauwkeurig is, stelt de Raad voor om de omschrijving "opname gedurende een periode van meer van 90 opeenvolgende dagen" in te lassen.

B. HET VOORSTEL VAN KONINKLIJK BESLUIT

1. De omschrijving van zwaar zorgbehoefendheid

1.1. In het advies 2013/1 heeft de Raad onderlijnd dat omwille van de rechtszekerheid en de transparantie het vastleggen van de meetschalen voor de graad van zorgbehoefendheid dient te gebeuren in nauw overleg met de deelstaten.

1.2. De Raad kan zich akkoord verklaren met de in het ontwerp-KB voorziene tools maar rekent erop dat zo spoedig mogelijk kan gebruik gemaakt worden van een veralgemeende BelRai-screening.

De Raad stelt voor dat de inschaling in het kader van een deelstaatreglementering eveneens zonder verdere procedure geldt voor zover deze regelgeving gebaseerd is op dezelfde evaluatiecriteria.

1.3. De Raad apprecieert ten zeerste de implementatie van een verregaande automatische erkenning van de zorggraad, waardoor talloze onnodige procedures worden vermeden.

2. De woonplaatsvereiste

De Raad is akkoord om de erkenning enkel toe te kennen aan personen die mantelzorg verlenen aan zwaar zorgbehoevenden die hun hoofdverblijfplaats in België hebben en er ook hoofdzakelijk effectief verblijven.

3. De tijd die aan mantelzorg wordt besteed

3.1. In het advies 2013/1 merkte de Raad reeds op dat de graad van intensiteit van de geboden hulp en bijstand niet op een algemene wijze in uren kan vastgelegd worden.

Bij het toekennen van een voordeel/recht aan een erkende mantelzorger zou desgevallend wel een minimale tijdsinvestering kunnen ingebouwd worden.

3.2. In elk geval is het bijzonder moeilijk – zometer onmogelijk – om een opgelegd minimum aan tijdsinvestering te controleren. Het oneigenlijk gebruik van een erkenning als mantelzorger zou kunnen vermeden worden door het opleggen van de verplichting om een medisch attest in te dienen met aangeven van de zorgtaken.

3.3. Indien toch gekozen wordt voor een in uren uitgedrukte erkenningsvoorwaarde is het logisch om daar ook de tijd voor opleiding en ondersteuning in rekening te brengen.

Moet deze tijd dan niet nauwkeuriger omschreven worden? Bovendien is deze tijd enkel a posteriori gekend, wat meteen inhoudt dat een mantelzorger desgevallend met terugwerkende kracht een erkenning – en het daaraan gekoppeld voordeel/recht - zou kunnen verliezen.

De Raad herbevestigt dat hulpverleners en mantelzorgers toegang moeten krijgen tot betaalbare professionele begeleiding en ondersteuning en dat ze op tijd de juiste informatie moeten krijgen die ze nodig hebben.

4. Het aantal mantelzorgers

In het advies 2013/1 heeft de Raad erop gewezen dat, zeker bij zwaar zorgbehoevenden, de mantelzorg heel dikwijls gespreid wordt over verscheidene personen.

De mogelijkheid om per zorgbehoevende meerdere mantelzorgers te laten erkennen is derhalve verantwoord.

De Raad suggereert evenwel om in het algemeen uitvoeringsbesluit geen maximum te voorzien. Ook hier zou ad hoc bij het vastleggen van ondersteunende en beschermende voordelen aandacht kunnen gaan naar een beperking ervan.

5. De medewerking van de ziekenfondsen

De Raad stelt met voldoening vast dat, zoals gesuggereerd werd in advies 2013/1, de administratieve omkadering toevertrouwd wordt aan de ziekenfondsen. Zij zijn het best geschikt, het meest toegankelijk en het best uitgerust om deze taak op zich te nemen. De betrokken diensten van het ziekenfonds moeten eventueel versterkt worden voor deze opdracht (zoals gevraagd in het advies 2013/1).

6. En nog een paar vragen

1. De Raad vraagt zich af of het niet aangewezen is een of ander vorm van beroepsmogelijkheid te voorzien indien een erkenningsaanvraag wordt afgewezen.

2. De Raad vindt het belangrijk dat de aanvraagprocedure zo snel mogelijk verloopt maar heeft toch twijfels bij de oplossing die hieraan geboden wordt in art. 6§3 van het ontwerp-KB.

C. OVEREENSTEMMING WET, VERSLAG AAN DE KONING EN ONTWERP-KB

1. Aangezien dit uitdrukkelijk in de wet voorzien is hoeft in het Verslag aan de Koning niet nog eens vermeld te worden dat ook ontvoogde minderjarigen kunnen erkend worden.

2. Aangezien in het KB hiervan niets terug te vinden is zou de niet-limitatieve lijst van wat onder hulp en bijstand kan verstaan worden, best uit het Verslag aan de Koning verwijderd worden.

D. VERDERE BETROKKENHEID

De Raad wijst er op dat het uitgebrachte advies enkel slaat op de erkenning van de mantelzorger en dat hier geen uitspraak gedaan wordt omtrent het koppelen van sociale voordelen aan de erkenning als mantelzorger.

De Raad rekent er wel op om te gepasten tijde betrokken te worden bij het uitwerken van een statuut sui generis.

Goedgekeurd tijdens de plenaire zitting van 27 oktober 2015.

Willy PEIRENS

Luc JANSEN

Ondervoorzitter

Voorzitter